

Головна > Суспільство >

«Генерал мовного фронту»: чим запам'ятався професор Олександр Пономарів

Анастасія Блаватнік
Журналістка

14 жовтня 2020 20:56

Олександр Пономарів в ефірі hromadske
hromadske

14 жовтня помер відомий український науковець, легенда Київського національного університету імені Шевченка та борець за українську мову Олександр Пономарів. Він не дожив кількох днів до свого 85-річчя. Останній рік професор лежав у лікарні після перелому хребця. За життя Пономарів створив понад 250 наукових, науково-популярних та публіцистичних праць з історії, стилістики та культури української мови. Його з теплотою згадують науковці, мовознавці та колишні студенти. Про те, яким був Олександр Данилович, ми поспілкувались із кількома з них.

Не Пономарьов, а Пономарів

Народився у 1935 році в Таганрозі, тоді ще Олександр Пономарьов. За його розповідями, це

була етнічна українська територія, на якій жили україномовні вихідці з південної Чернігівщини та Полтавщини. Прізвище він змінив на Пономарів, оскільки попередній варіант вважав «зросійщенням».

Боротьба за українську мову без «зросійщення» була не лише мовознавчою, а й громадянською позицією.

«Він дуже відстоював саме ті варіанти української мови, які не формувались від російської мови», — згадує доктор філологічних наук, професор Василь Ожоган.

читайте також

Професор Пономарів прокоментував проєкт Богомолець про заборону матюків

«Коли метри відходять, починаєш думати: а з ким залишаємося ми?»

Із Таганрога Пономарів переїхав до Києва, де вступив на філологічний факультет Київського національного університету. Навчаючись на російському відділенні, він самотужки вивчив українську літературну мову. Упродовж 1961–1976 років працював в Інституті мовознавства імені О. Потебні, 1975 року захистив кандидатську дисертацію

«Лексика грецького походження в українській мові», а з 1976-го працював редактором у видавництві.

Заступник директора з наукової роботи Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні Олександр Скопненко розповідає про науковий доробок Пономарева:

«Олександр Данилович намагався показати широту української мови в її взаємозв'язках з іншими мовами. Показати, як багато українська мова має власних, багатих виражальних засобів для структурування навколишнього світу. Багато мовознавчих праць професора Пономарева увійшли до канону вітчизняної гуманітаристики, а без деяких із них годі собі уявити не лише науковий дискурс, а й наше університетське життя. Скажімо, його посібник «Культура слова: мовностилістичні поради», що витримав кілька перевидань, будуть і будуть використовувати і науковці, і студенти».

Ще одним важливим надбанням для української мови є «Етимологічний словник», у створенні якого Пономарів брав участь.

«Етимологічний словник для будь-якої лінгвістичної традиції, для будь-якої філологічної школи та, зрештою, для будь-якої розвиненої мови — це верховина розвитку мовознавства. Якщо науковці створили етимологічний словник певної мови, це означає, що згадана мова дуже глибоко досліджена. Науковці з багатьох країн дійшли висновку, що «Етимологічний словник української мови» в семи томах належить до кола найліпших праць такого типу», — пояснює Скопненко.

Також він додає:

«Дуже прикро, що люди, які несли на своїх плечах тягар популяризації української мови в несприятливих обставинах і які вже в наш час мали змогу спокійно відстоювати свою позицію, відходять і лишають нас на передовій. Завжди легше почуватися безпечно, спокійно, коли попереду є

метри. Коли метри відходять, починаєш думати: а з ким лишаємося ми?»

читайте також

**Язик чи мова. Як іноземцю говорити в Україні /
Зазирни в Україну №3**

Професор Інституту журналістики Київського національного університету ім. Тараса Шевченка Олександр Пономарів
УНІАН/Олександр Синиця

Сорок років у Київському університеті

У лютому 1979 року Пономарів почав викладати у Київському національному університеті імені Шевченка, де пропрацював понад сорок років. Більшість часу — на факультеті журналістики, який згодом перетворився на Інститут журналістики.

Письменник Андрій Кокотюха вважає професора Пономарева улюбленим викладачем:

«Узагалі Олександр Данилович був дуже позитивним чоловіком. Він брав участь абсолютно в усіх студентських заходах. Я в силу своїх поверхових акторських здібностей на студентських «капусниках» пародіював Пономарева, як і інших викладачів. Він часто просив ще раз його спародіювати, йому дуже подобалось. Його часто запрошували коментувати українську мову в медіа, і було кілька випадків, коли я, колишній студент, і він, знаний професор, опинялись в одній студії та говорили на ту саму тему — хтось із точки зору професора, а хтось із точки зору практика, носія мови. Я не певен, що зараз є авторитетніший за Олександра Даниловича знавець саме “живої” української мови».

читайте також

«Широкі маси не повинні це обговорювати. Нехай дивляться у словники»: мовознавці — про новий правопис

«Один із тих учених, які відстоювали, щоб в Україні з'явився закон про українську мову»

Окрім вивчення української мови, професор Пономарів також активно боровся за її впровадження та визнання. Зокрема, був членом Правописної комісії, яка впродовж 15 років готувала новий правопис української мови, затверджений у 2019-му, та відстоював закон про мову.

Саме тому мовний омбудсмен Тарас Кремінь називає Пономарева «генералом мовного фронту»:

«Він був одним із тих учених, хто відстоював те, щоб в Україні з'явився закон про українську мову. Він один із небагатьох учених, хто виступив проти закону

Ківалова-Колесніченка, він один із тих, хто першим підтримав ухвалення закону про забезпечення і функціонування української мови як державної. Олександр Пономарів не просто науковець, не просто дослідник — це один із генералів українського мовного фронту. Його блискуче, прекрасне, повне величезної праці, таланту, академічної спрямованості та жертвовного патріотизму життя — це великий приклад для кожного з нас і для мене особисто, як треба боронити українську мову, як захищати національні пріоритети, як будувати українське майбутнє в умовах протистояння, війни та боротьби як із зовнішнім ворогом, так і з внутрішнім».

Більше про:

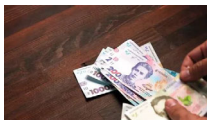
[українська мова](#)

[Олександр Пономарів](#)

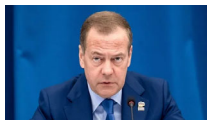
Поділитися:

Новини інших ЗМІ

Які мінімальні та максимальні пенсії будуть у квітні

Росія висунула претензії до сусідньої країни: що заявив Медведєв

Україна назвала причину падіння безпілотників в у Фінляндії

Скандал у ліцеї Києва: вчителька витирала ноги об голову учня

Екстернат. Отримуй офіційні документи для 1-11 класів

Смачна розчинна кава за доступною ціною

Рішення для довготривалого проживання літніх людей в Україні

Тепер можна не боятись вертатись додому ввечері! Розпродаж

 Підтримати

Підтримай hromadske.
Ми працюємо для тебе та завдяки тобі. Будь нашим другом

Про hromadske

Вакансії

Команда

Тендери

Контакти

Крамниця

Структура власності

Фінансові звіти

Реклама

Наші політики

Продакшн

Карта сайту

hromadske

Всі права захищені:
© Громадське Телебачення, 2013-2026.

made by **ideil.**

Design
BYELT